

יום ד' 10-12
בניין 90 כיתה 325
שעת קבלה: יום ג' 12-13
בניין 72 חדר 164
אימייל: fast@bgu.ac.il

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
המחלקה לחינוך
סמסטר א' תשפ"ב
2021-2022

אי-שוויון בהישגים השכלתיים

129.1.0240

ד"ר עידית פסט

fast@bgu.ac.il

מחקרים מראים כי הקשר בין מאפיינים חברתיים והישגים השכלתיים נשאר יציב למדי למרות התרחבות חסרת תקדים של מערכות החינוך בעולם המפותח. חלקו הראשון של הקורס יתמקד בתיאוריות סוציולוגיות ובמחקר אמפירי המנסים להסביר כיצד הורים והסביבה הקרובה מעצבים הזדמנויות השכלתיות ובכך תורמים לשימורו של אי-שוויון חברתי בתחום החינוך. בחלקו השני של הקורס נבחן דרכים שונות בהן מערכות חינוך מנסות להתמודד עם אי-שוויון השכלתי הנעוץ בהבדלים ברקע החברתי ממנו מגיעים התלמידים. מטלת הקורס תעסוק בפיתוח תכנית התערבות לצמצום פערים השכלתיים.

דרישות הקורס והישוב הציון:

- קריאת החומר הרלבנטי לקראת השיעורים. כל פריטי הקריאה נמצאים באתר הקורס.
- נוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים.
- הגשת ארבעה דוחות קריאה במהלך הסמסטר (על פריטים המסומנים ב-*). הנחיות לכתיבת הדוחות מופיעות באתר הקורס.
- הגשת עבודה מסכמת. הנחיות לכתיבת המטלה יועלו לאתר הקורס.
- הציון יתבסס על ההשתתפות בשיעורים (10%), דוחות הקריאה (20%) והעבודה המסכמת (70%). הצגת נושא העבודה המסכמת בכיתה כחלק מהדיון המסכם בקורס היא תנאי לקבלת ציון.

הצהרת קורונה

יתכנו שינויים באופן ההוראה בהתאם למצב הקורונה באותה העת ובכפוף להחלטות הממשלה, האוניברסיטה ולשיקול דעת המחלקה.

נושאים ורשימות קריאה:

חלק א' – מקורות אי-השוויון ההשכלתי, כמה הסברים מרכזיים

1. מבוא - התרחבות ההשכלה והשתמרות אי-השוויון

איילון, ח., בלס, ג., פניגר, י. ושבט, י. 2019. אי-שוויון בחינוך: ממחקר המדיניות. ירושלים: הוצאת מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. הקדמה ופרק 1, עמ' 12-35.

2. המשפחה ואי-שוויון השכלתי – בין גנטיקה וסביבה

Conley, D., Domingue, B.W., Cesarini, D., Dawes, C., Rietveld, C.A. and Boardman, J.D., 2015. Is the Effect of Parental Education on Offspring Biased or Moderated by Genotype?. *Sociological Science* 2:82-105.

Bourdieu, P.1997. The Forms of Capital. Pp. 46-51 in A.H. Halsey et al. (eds.) *Education: Culture, Economy, and Society*. Oxford: Oxford University Press.

3. על כסף והשכלה - חלק א', הגיל הרך

*Gershoff, E.T., Aber, J.L., Raver, C. and Lennon, M.L. 2007. Income Is Not Enough: Incorporating Material Hardship into Models of Income Associations with Parenting and Child Development. *Child Development* 78(1): 70–95.

איילון, ח., בלס, נ., פניגר, י. ושביט, י. 2019. אי-שוויון בחינוך: ממחקר המדיניות. ירושלים: הוצאת מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. פרק 10.

4. על כסף והשכלה - חלק ב', שיעורים פרטיים

*Addi-Racah, A. 2019. Private tutoring in a high socio-economic secondary school in Israel and pupils' attitudes towards school learning: A double-edged sword phenomenon. *British Educational Research Journal* 45(5): 938–960.

Bray, M. 2009. *Confronting the Shadow Education System: What Government Policies for What Private Tutoring?* Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning.

5. הון תרבותי חלק א'

*Lareau, A. 1999. Social Class Differences in Family-School Relationships: The Importance of Cultural Capital. Chapter 26 in: R. Arum and I. Beattie (eds.) *The Structure of Schooling*. Mountain View CA: Mayfield Publishing.

Bourdieu, P.1997. The Forms of Capital. Pp. 46-51 in A.H. Halsey et al. (eds.) *Education: Culture, Economy, and Society*. Oxford: Oxford University Press.

6. הון תרבותי חלק ב'

*Notten, N. and Kraaykamp, G.2010. Parental Media Socialization and Educational Attainment: Resource or Disadvantage. *Research in Social Stratification and Mobility* 28: 453–464.

Evans, M.D.R., Kelley, J., Sikora, J. and Treiman, D.J. 2010. Family Scholarly Culture and Educational Success: Books and Schooling in 27 Nations. *Research in Social Stratification and Mobility* 28: 171–197.

7. הון חברתי

Coleman, J. and Hoffer T. 1999. Schools Families and Communities. Chapter 7 in: R. Arum and I. Beattie (eds.) *The Structure of Schooling*. Mountain View CA: Mayfield Publishing.

*McNeal, R. B. 1999. Parental involvement as social capital: Differential effectiveness on science achievement, truancy, and dropping out. *Social forces* 78(1): 117-144.

8. תלמידים מקבוצות מיעוט

*פניגר, י. 2017. יחסם לבית הספר, שאיפותיהם העתידיות והישגיהם של תלמידים מקבוצות מיעוט בישראל. בתוך: ר. ארביב-אלישיב, י. פניגר וי. שביט (עורכים) יש סיכוי לשינוי? תאוריה ומחקר עדכני על שוויון הזדמנויות בחינוך. תל אביב: הוצאת מכון מופ"ת.

איילון, ח., בלס, נ., פניגר, י. ושביט, י. 2019. אי-שוויון בחינוך: ממחקר המדיניות. ירושלים: הוצאת מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. פרק 4.

Tyson, K., & Lewis, A. E. 2021. The "Burden" of Oppositional Culture Among Black Youth in America. *Annual Review of Sociology*, 47:459-477.

חלק ב' - כיצד מדיניות החינוך יכולה לצמצם אי-שוויון השכלתי?

9. תקצוב דיפרנציאלי

* יוסטמן, מ. 2014. תקצוב דיפרנציאלי בחינוך. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 7-23.

איילון, ח., בלס, נ., פניגר, י. ושביט, י. 2019. אי-שוויון בחינוך: ממחקר המדיניות. ירושלים: הוצאת מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. פרק 5.

10. הקבצה והסללה

* פניגר י. 2013. פסיכולוגיה, הסללה ואי-שוויון: הרפורמה בבתי הספר המקיפים הדתיים כמקרה מבחן. אלנבראס 7: 106-136.

גמוראן, א. 2017. אי-שוויון והסללה: כיוונים חדשים למחקר ולמדיניות. בתוך: ר. ארביב-אלישיב, י. פניגר וי. שביט (עורכים) יש סיכוי לשינוי? תאוריה ומחקר עדכני על שוויון הזדמנויות בחינוך. תל אביב: הוצאת מכון מופ"ת.

11. התערבויות פדגוגיות לצמצום פערים לימודיים

*שחר, ח. ושרן ש. 1991. למידה שיתופית בקבוצות קטנות והישגים לימודיים של תלמידים בכיתות ח' רב-עדיתות. מגמות ל"ד: 211-229.

איילון, ח., בלס, נ., פניגר, י. ושביט, י. 2019. אי-שוויון בחינוך: ממחקר המדיניות. ירושלים: הוצאת מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. פרק 9.

12. הצגת רעיונות לתוכניות התערבות ודיון

13. המשך הצגת רעיונות לתוכניות התערבות ודיון